

**Справа «Раманаускас проти Литви»
 (“Ramanauskas v. Lithuania”)**

У рішенні, ухваленому 5 лютого 2008 року у справі *«Раманаускас проти Литви»*, Суд постановив, що

- було порушено ч 1 ст. 6 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив заявнику 30 000 євро на відшкодування матеріальної й моральної шкоди, а також на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Кестас Раманаускас є громадянином Литви, народився 1966 року, мешкає у Литві. Він працював прокурором області.

Заявник стверджував, що наприкінці 1998 року до нього звернувся А.З., якого представив заявникові його знайомий п. В.С. Пан А.З. запропонував заявнику хабар у розмірі 3 000 доларів в обмін на обіцянку закрити кримінальне провадження проти однієї особи. Заявник відмовився. Однак п. А.З. продовжував звертатися знову й знову, доки заявник не прийняв його пропозицію. Насправді ж п. А.З. був працівником антикорупційної поліції – спеціального відділу у складі Міністерства внутрішніх справ (далі – АП).

Уряд, зі свого боку, стверджував, що п. В.С. та п. А.З. звернулися до п. Раманаускаса за власної ініціативою. Це сталося ще до того, як про пропозицію хабара довідалися компетентні органи.

Згодом п. А.З. повідомив п. А.П про те, що заявник погодився отримати хабар (Уряд не конкретизував дату, коли це сталося). 27 січня 1999 року заступник Генерального прокурора уповноважив В.С. та А.З. імітувати дачу хабара.

28 січня 1999 року А.З. передав заявнику 1500 доларів, а 11 лютого ще 1000 доларів. Того самого дня Генеральний прокурор порушив проти заявника кримінальну справу за звинуваченням у хабарництві.

У серпні 2000 року суд визнав заявника винним у вчиненні злочину та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на 19 місяців та 6 днів. Під час судового слідства п. В.С. допитано не було.

Рішення суду було підтримане апеляційною інстанцією. Заявник звернувся до Верховного суду з касаційною скаргою. Верховний суд відмовив у її задоволенні, мотивуючи це тим, що у справі було достатньо доказів на підтвердження вини заявника, зокрема визнання своєї вини самим підсудним. Верховний суд також відзначив, що оскільки у діях заявника були виявлені усі ознаки відповідного злочину, не мало значення те, чи здійснювався сторонній вплив на намір вчинити цей злочин.

31 січня 2002 року заявника було достроково звільнено. У січні 2003 року з п. Раманаускаса було знято судимість.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував про те, що він був спровокований державними органами на вчинення злочину, внаслідок чого його було несправедливо засуджено. Заявник також зазначав, що було порушено принцип процесуальної рівності сторін та права захисту, оскільки суд, і сторони були позбавлені можливості поставити питання п. В.С. на судовому процесі. Заявник вказував на порушення ст. 6 Конвенції.

Суд відзначив, що держава не може бути звільнена від відповідальності за дії працівника правоохоронного органу лише на підставі тверджень, що він виконував службові обов'язки як приватна особа. На думку Суду, прийняття державою відповідальності було особливо важливим передусім тому, що початкова стадія операції виконувалась поза будь-якою юридичною регламентацією та без судового дозволу. Більше того, схвалення компетентними органами дій п. В.С. та

п. А.З. щодо імітації дачі хабара та звільнення п. А.З. від будь-якої відповідальності означало те, що держава легітимізувала попередню стадію постфактум та скористалася її результатами.

До того ж, Уряд не надав жодних конкретних пояснень стосовно причин чи особистих мотивів, які могли схилити п. А.З. звернутися до заявника за власною ініціативою, не повідомляючи керівництво про такі свої дії. Також не було пояснено відсутність будь-якого провадження стосовно згаданих дій п. А.З. Ці обставини Уряд прокоментував лише тим, що усі відповідні документи були вже знищені.

Отож, Суд дійшов висновку, що держава була відповідальною за дії, на які скаржився заявник.

Суд зауважив, що дії п. В.С. та п. А.З. виходили за межі звичайного розслідування фактів, які могли містити ознаки злочину. Адже не існувало жодних доказів, які б вказували на те, що заявник вчиняв кримінальні правопорушення раніше, зокрема такі дії як хабарництво. Усі зустрічі між заявником та п. А.З. відбувалися за ініціативою останнього. Виглядало на те, що п. В.С. та п. А.З. просто грубо підштовхнули заявника до злочину, хоча у них не було доказів того, що він схилився чи планував вчинити відповідні діяння.

Суд звернув увагу на те, що упродовж процесу кримінального провадження заявник відзначав, що його підбурили до вчинення злочину. Відтак слідчі органи та суди щонайменше мали провести ретельне розслідування підставності цих тверджень. Для цього вони могли з'ясувати, зокрема, причини розгортання цієї операції, ступінь залучення працівників правоохоронних органів до вчинення правопорушення та характер підбурення чи тиску, яким було піддано заявника. Такі заходи були особливо важливими з огляду на неможливість допитати п. В.С. як свідка (його не змогли розшукати). Заявнику мала бути забезпечена можливість побудувати захист, виходячи зі згаданих обставин.

Однак компетентні органи однозначно відкинули твердження заявника про те, що, саме, працівники поліції підбурили його до вчинення злочину. Жодних розслідувальних заходів стосовно заяв п. Раманаускаса не було ініційовано також з боку судів. Суди нічого не зробили, аби з'ясувати справжню участь “головних персонажів” у справі заявника. Втім вони визнали його винним на підставі доказів, отриманих внаслідок якраз тих дій, на які заявник скаржився.

Суд далі надав свою оцінку висновку Верховного суду про те, що факт встановлення вини заявника позбавляє значення питання про те, чи виник намір вчинити злочин внаслідок стороннього впливу. Суд відзначив, що вчинення злочину внаслідок підбурення не знецінює ані сам факт підбурення, ані його прямі результати.

Отож, Суд дійшов висновку, що саме дії п. А.З. та п. В.С. спричинили такий наслідок, як схилення заявника до вчинення злочину. І у справі не існувало жодних доказів, які вказували б на те, що злочин було би вчинено і без втручання згаданих осіб. Тому мало місце порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Суд вирішив, що не було необхідності окремо розглядати скаргу заявника на несправедливість провадження крізь призму п. «d» ч. 3 ст. 6 Конвенції.